



## Bibelfest i Udmurtien



Marja Kartano

## BÖRJAN OCH SLUTET

### HUR EN BIBEL BLEV TILL

**B**ibeln med Gamla och Nya Testamentet trycktes på udmurtiska för tre år sedan. Då var det högtidlig invigning och folkdanser med mera, vilket vi skrev om i vårt Nyhetsbrev. Nu har även de så kallade deuterokanoniska böckerna, som Mackabeerböckerna, Tobit och andra blivit översatta. Därigenom är Bibeln på udmurtiska en av de ungefär 150 i världen som även inkluderar dessa. I Ryssland är det bara den ryska och kyrkoslaviska Bibeln som inkluderar de deuterokanoniska böckerna. I anledningen av detta hölls i början av november en högtidlig presentation och konferens i ryska republiken Udmurtien, ungefär 100

mil öster om Moskva. Det är nästan lika långt som från Stockholm till Moskva. Programmet sträckte sig över två dagar. Översättaren **Michail Atamanov** var nöjd. Han har uppnått sitt livs mål.

Hans medhjälpare och exegetiska granskare, finskan **Marja Kartano**, berättade på en av samlingarna:

”När jag var ung undrade jag vad min kallelse var. Jag bad och frågade Gud. Det var på 1980-talet. Sedan kom en man som berättade om de finsk-ugriska folken i Sovjet och att de inte hade någon Bibeln. Då började jag be. Jag hade redan börjat läsa ryska.”

Efter presentationen åkte vi tåg till Moskva och jag frågade Marja vem den där mannen var. Hon berättade att hans namn var **Paavo Hiltunen**. Han höll en påskkonferens i Finska kyrkan i Mikkeli och omkring ett tusen unga var samlade. Paavo hade bitt för mötet i några månader. Gud hade visat honom att några bland ungdomarna bar på en kallelse att gå till de finsk-ugriska folken.

”Många unga grät, berättar Marja, det var den Helige Ande som var närvarande och när Paavo gav en inbjudan att komma till altaret för förbön gick ett hundra ungdomar fram. Jag ville inte gå, eftersom han i sin predikan hade uppmanat oss att ge hela vårt liv åt Gud, men till slut kunde jag inte sitta kvar. Väl hemkommen skrev jag av från kassetten allt vad Paavo hade berättat. Efter att jag börjat på IFB i Finland ringde jag honom för att senare också besöka honom. Han tyckte att det där mötet var det starkaste han varit med om, trots att han var en känd evangelist. När jag började läsa finsk-ugriska språk frågade jag mig: ’Var är de andra nittionio? Finns det någon mer som tänker på de här folken och deras andliga situation?’”

På kursen träffade jag en annan kvinna, Leena. Hon satte sig bredvid mig eftersom hon inte hade hunnit köpa kursboken, så vi tittade i samma bok. Jag visste inte att hon var kristen. En gång föreslog hon att vi skulle fika tillsammans. När vi kom till kaféet frågade hon mig varför jag studerar finsk-ugriska språk: ’Är du kanske intresserad av deras andliga situation?’ Då förstod jag att hon var kristen och blev mycket glad. Jag svarade ja. På sommaren året innan var jag på pingstvännernas sommarkonferens tillsammans med min pappa. Där hittade jag en broschyr av Institutet för Bibelöversättning om olika folkslag och tänkte: Jag måste skriva till dem. Jag hade broschyren i min väska och min plan var att skriva till dem före jul. Nu var det november och jag satt med Leena på ett kafé. Hon berättade



Marja är mycket omtyckt i Udmurtien. Många tog avsked av henne. En grupp udmurter kom till och med till tåget.

*Hur känns det nu när arbetet är avslutat? Det är en epok som har kommit till ett slut.*

Tacksamhet, säger Marja. Jag känner stor tacksamhet. Sedan blir det tyst en lång stund och vi alla tre funderar. Skulle vi känna tacksamhet om allt gick som på räls? Sedan fortsätter Marja: Och min andra känsla är märklig, som att jag liksom inte alls haft del i det hela.

*Vad kommer du att göra nu?*

Nu läser jag komispråket. Nya Testamentet finns på det språket och nu översätter man Gamla Testamentet. Jag har redan börjat kolla på 2 Mo-sebok.

att hon hade samma tankar som jag. Då tänkte jag att jag visar henne broschyren och överraskar henne. När jag tar fram den säger hon: Om du vill veta mera om det kan du fråga mig. Leena hade nämligen redan börjat arbeta på Institutet. Det var så jag började arbeta med bibelöversättning.

*Hur hände det sig att du sedan började läsa just udmurtiska?*

Jag vet inte om jag ska berätta. Vad tycker du, Anita? – Jo, berätta bara, säger Anita, direktör för vårt finska IFB. – Okej. Vid den tiden var jag förtjust i en kille som läste finsk-ugriska språk tillsammans med mig. På våren sade han att nästa termin börjar kurser i udmurtiska och att han skulle gå. Då ville även jag ta den kursen. Men två veckor innan kursen skulle börja fick jag veta att han redan hade en flickvän. Då bestämde jag mig för att inte gå den kursen. Sedan hände något märkligt – jag hörde Guds röst. Det hade hänt mig bara ett fåtal gånger innan att Herren talat till mig direkt. Nu hörde jag honom säga: Varför skulle du studera udmurtiska? Var det för den där killens eller för min skull? Jag vill att du ska studera

det udmurtiska språket. Då visste jag att jag skulle göra det.

Tänk, vilken story! utbrister Anita. Sedan fortsätter hon: De här 25 åren har varit väldigt intressanta men inte alls lätta. En viktig sak har varit att ha tålamod för att kunna fortsätta. Det andra viktiga var att ha en kallelse, för då följer man den och inte sina känslor eller sin egen vilja och intresse. Annars skulle man inte orka. Under de gångna 25 åren har Marja gråtit många gånger. Tack, Marja, för att du var villig att följa Guds kallelse!

**Brane Kalcevic**



*Månadens projekt*

*Nu arbetar Marja med Gamla Testamentet på komispråket.*

*Stöd vårt översättningsarbete med din gåva till månadens projekt!*



Udmurterna i Filadelfiakyrkan i Izjevsk ber och välsignar Marja.



Bild: Julkrubba i Izjevsk, Udmurtien. Fotograf: A. Laakso

Vi önskar dig

*En fridfull Jul*

Tack för ditt stöd  
och dina gåvor  
under det gångna året!



**Bibeln på udmurtiska** är nu en av de ungefär 150 i världen som även inkluderar de så kallade deuterokanoniska böckerna. I Ryssland är det bara den ryska och kyrkoslaviska Bibeln som inkluderar dessa.

## GÖRAN LARSSONS SPALT

Ur Göran Larssons bok "Uppbrottet" (Andra Moseboken i judisk och kristen tradition), 2007, med hans tillstånd.




### Arons stav blev en krokodil

När farao vägrar att släppa Israel för att offra åt sin Gud ger Herren Mose och Aron, farao och hans andliga ledare en entydig föraning och förvarning om vem som kommer att avgå med segern till slut: Arons stav uppslukar de egyptiska trollkarlarnas stavar, sedan de förvandlats till ormar (7:9-12). Även om Bibeln 2000 använder samma ord för de »ormar» som utgår ur Mose stav (4:2f och 7:15) respektive Arons stav (7:9), har den hebreiska grundtexten två olika ord: nachasch respektive tannin. Det senare ordet betyder inte »orm» utan betecknar ett slags havsdjur. I Hesekiel 29:3 och 32:2 översätts ordet med »krokodil« respektive »odjur«. Dessa två ställen är av särskilt intresse i detta sammanhang, eftersom farao där liknas vid ett havsdjur som kommer att tillintetgöras. Med all sannolikhet är det en krokodil som åsyftas, en betydelse ordet också fått i modern hebreiska. Anledningen till att man genomgående översatt ordet tannin med »stor orm» förefaller vara ett antagande att Mose respektive Arons stavar förvandlas på liknande sätt.

Mot en sådan harmonisering talar dock såväl lexikografiska som sakliga skäl. Den centrala roll som krokodilen spelar i den egyptiska mytologin gör det rentav troligt att detta djur, lika väl som ormen, fick figurera när Herrens makt över farao och de egyptiska gudarna skulle demonstreras. Den gud som framträdde i en krokodils gestalt – Sobek eller Suchos – var »Nilens mäktige härskare» och tillbads i tempel utmed hela Nilen...

I ljuset av dessa egenskaper blir orden i Hesekiel 29:3 mycket levande: »Jag skall ta itu med dig, farao, Egyptens kung, feta krokodil som dåsar i Nilen...». När Arons stav förvandlas till en krokodil, som i sin tur uppslukar de krokodiler som faraos egna magiker trolat fram, är det inte bara fråga om ett märkligt under. I djupaste mening är det ett tecken som visar att också vattenmassornas gud och hans jordiske representant är som en stav i Herrens hand, vilket ytterligare understryks då Herren lite senare demonstrerar sin makt över Nilfloden (7:17-24).

*Göran Larsson är teol dr, präst, lärare i hebreiska, bibelvetenskap, rabbinisk litteratur, judaica och judisk-kristna relationer.*

 Följ oss på Facebook

### Institutet för Bibelöversättning

Box 20100, 104 60 Stockholm  
Tel. 08-722 23 40, Fax 08-722 23 45  
e-post info@IBTnet.org  
Bg 148-3189, SWISH 123 671 9611

### Raamatunkäännösinstituutti

Pl. 272, FI-00531 Helsinki, Finland  
Tel. +358-9-774 43 50, e-post info.fi@IBTnet.org  
Betaling i EUR: IBAN FI77 2065 1800 0179 11  
SWIFT: NDEAFIHH

### IFB Nyheter

är gratis  
och utkommer 11 gånger per år  
Ansvarig utgivare: Branislav Kalcevic  
Tryck: Skilltryck AB, Skillingaryd